

قارلى القايناعى قزىل نزدەر

(باسى 1 - بەتتە)

كوكونىستى جاستاي ساقتاۋ ۇراسن قازىپ، تۇشىشى سۇ قۇدىعن قازىپ، جايىلمالى وتتەگى جابىدىعن ورناتىپ، جىلىئۇ، وتتەگىن ُسىمىرۇ، جاڭا، جاس كوكونىس جەئۇ، تازا سۇ ُمشۇ سىياقتى كوپتەگەن قىين ماسەللەلەردى ويداعىداي شەشتى.

جاپالى بولسا جاپالى دەمەي، جاپا ـ ماشاقاٲـ.

تى كۇرەسىەن جەڭدى.
90 جىلدان بەرى سارى توـ پىراقتى ۇستىرتتە، قارلى القاىپ، بىىك ۇستىرتتە، قۇم مەن ُشول دالالاردا... قىزىل ارمىيا شىسى ُبىر جاپالى جەردەن ونان ارمان جاپالى تاغى ُبىر جەرگە بارىپ، جاپالى دا قاتەرلى بولعان سايىن العا ىلگەرلىەدى.

وسى شنىڭ بەلگىلى تۇان 3 ـ يىڭىندا تۇيىنـ دە تۇرغان تۇان ساياسي قىزمەت باسقارماسنىڭ مەڭگەرۇشىسى لەي بىن تانىستىرىپ ىلاي دەدى:
”تىرشىلىكىىز وڭىردە ُ’ۇستىرت شۇراتىن‘ تۇلعالاپ، ەڭ جاپالى جەردە تامىر تارتۇ ـــ وپىتسەر ـ اسـ. كەرلەردىڭ قىزىل ارمىيا شىسىنىڭ ُ’قاجىرلىقپەن كۇرەس جۇرگىزۇ‘ رۇحن جالعاستىرۇى بولس تابلادى“.

1979 - جىلى وسى شى باتسى وڭتۇستىك شەـ كارادان قورغانىستىق اۇسۇ بوينىشا بانىس سولـ تۇستىك شەكارا وڭىرگە كەلدى. شىينجياڭغا كەلگەن باستاپقى مەزگىلدە تۇرارعا ُبىر اۋىز ُ’ي، ساياـ. لارعا ُبىر ُ’تۇپ اعاشى جوق، اسكەرى ُ’بولم جەر كەپە قازۇعا، تۇرغىنداردىڭ ۇينە ۇاقىتىشا تۇرۇعا ُ’ماجبۇر بولدى. جاپالى جاراتىلىستىق شارٲـ جـءـ دايدا پۇكىل شىداعى وپىتسەر ـ اسكەرلەر تايىعاٲـ پەن كۇرەسىپ، بارلىعن تىڭنان تۇرعىزىپ، ادام اياعى تىپەگەن جاپان نۇزدەگى شەكىسىز ـ شەتسىز شولدر مەن قۇم، قىيرىشق تاس ۇشقان **100** شاقـ. رىمىدىق جەلدى وڭىردە جاڭا تۇراق سالىپ، اسـ. كەرلەر تۇراعىن ُ’وز قولدارىمەن تۇرعىزىپ، اسـ. كەرلەر تۇراعى اۋماعىنىڭ ورتانىسندا وراسان زور وزگەرىستەر تۇدىردى.

ُ’بىر ەداۋىردىڭ ُبىر داۋىرگە ُئان ىكياپاسى بار، رۇختىڭ جالعاسۋى ماڭگىلىك جالعاسۇ. وسى اسپاعا ەڭ جاقىن، ُغىلىسىم كەڭ دالادا، **40** نەشە جىلدان كەيىنگى بۇگىنگى تاڭدا، قىزىل ارمىيا شىسىنىڭ وپىتسەر ـ اسكەرلەرى جۇلدىز جامىلىپ، جاۋىن ـ شاشىندى ەلەڭ قۇرلى كورمەي، اعا بۇندـ. مداردىڭ ُغىزىن نىزدەپ قارقاقۇرمى تاۋىنا تاغى ُبىر رەت قاسقايا كردى.

اسكەرلەر تۇراعى اپىنا العاش كەلگەندە، كوزگە ئەك قانا ُشول دالا، جاپان ُتۇز، قۇمىدى بـوران عانا ُ’تۇستى... **3** ـ يىڭىنىڭ جۇڭشىسى جاۋ جىڭمۇئاڭنىڭ كۇڭلىنىدە وسى رەتكى ُ’شاتىر ەستەلىگى ُ’ومىر بويى ۇمشىلماستاي بولپ قالدى ـــ ۇستىرتكە العاش كەلگەندە شارٲـ جاعايدـ. دىڭ جۇپىلىسى سونىشا، شاتىردا تۇرۇعا ُ’ماجبۇر بولدى، دۇلەي بوران قۇم مەن قىيرىشق تاستاردى ۇشرا اياق اسىننان سوققاندا، شاتىردىڭ نىشىنە دە قۇم مەن قىيرىشق تاس تولپ قالاتىن. تاماقتانغاندا شاڭ ـ توزاڭ شاتىردان ُ’وتىپ، اق كۇرىشلىك ۇستىنە ُ’بىر قىبات قۇم تۇراتىن. جاۋ جىڭشۇان بۇل شىزىاڭنىڭ باتىسنىداعى ُغىلىسىم ُ’وڭىردىڭ وزدەينىنە بەرگەن ُ’جەرگىلىكتى وىنمەردى“ دەپ قالجىڭىدادى.

شۇڭقىر قازىپ، تاغان قالادى، ئاقتاي ُ’ي ۇرغىزدى، قۇدىق قازدى، كوكونىس ۇراسىن جاـ. سادى... وسى ُ’بوران سوقسا قىيرىشق تاس ۇشاـ. تن، وتتەگىن قانشا سىمىرسە دە جەتسىپەيتىن، **6** ـ ايدا قار جاۋاتىن، ُ’ئورت ماۋسىمدما ماقتالى نشىك كىپەلتىن“ قارلى القاىپ، بىيىك ۇستىرتتە وپىتسەر ـ اسكەرلەر قۇمىدى بورانمەن شايقاسىپ، قاقاعان سۇپقەن كۇرەسىپ، وتتەگى جەتسىپەۋگە شىداپ، قايتىپاس ەرلىكپەن تىرشىلكىسىز وڭىرگە تامىر تارتتى.

توڭ توپىراققا سىتىق قان توگىلسە، توپىراق قاباتىنا بىردەمدە ُسىڭىپ كەتتى... تاغان قازغان كەزدە جاۋ جىڭشۇان كۇرەكتىى بار كۇشپەن سىلتەپ تۇرغاندا، وڭ قولنىڭ سوق ساۋساعىنىڭ تىرـ. ناغى ابايسىزدا قوپارىلىپ كەتتى، جۇمىس باسى باياغـ. سىنداي جىم ـ جىرت، ەشقانداي دۇرلىڭۇ بولمادى. ول جالعىز ُ’وزى شاتىرعا قايتىپ بارىپ جاراقتانى يوـ. دوڧور جاعىپ، داكىمەن ئاڭىپ الپ، كۇرەگىن كوتە رىپ اقىرن ُ’شايقاس ورنىنا“ قايتىپ كەلدى. التىن شايقاۋ جاپالى بولغانمەن، جازقىرايدى العان سولڭ قۇمنان كەشىپ، قازىر **3** ـ يىڭ اسكەرـ. لەر تۇرعىسىندا جاتاق، ۇيرەنۇ بولپەسى، جۇنئۇ ُ’يى، اسحانا، وتتەگىن ُسىمىرۇ ورنى سىندى بەـ. سەۋى ُ’بىر تۇلعالانىپ، نە كەرەكتىڭ ُبارى بار بولدى. ُ’ي سىرتىندا قار مەن بوران قاباتتاسىپ، تامعان سۇ قىاتىپ قالسادا، بولپە ُشىسىنىڭ تەمپەرئاۋراسى 15℃ توڭىرەگىندە تۇراقتى تۇرادى. ُ’ۇستىرتتەگى جاپان تۇزگە تامىر تارتۇدا قاـ.

جىرلىلىقپەن شارۋاشلىق قۇرۇ رۇحى بولماسا بولـ. مايدى“ **3.** ـ يىڭىنىڭ جەنەكتىسى لى جۇنلى بىلاي دەدى: ُ’شول دالا، جاپان تۇزدەن تىرشىلكىنىڭ شۇراتىنا دەيىن، قاجىرلىقپەن شارۋاشلىق قۇرۇ رۇحنما سۇپەنە وتىرىپ، وپىتسەر ـ اسكەرلەر ۇسـ. تىرتىتك اسەردى، ۇشقان قۇم مەن قىيرىشق تاستى جەڭدى، بەتتەرى ُغىلىنىپ، كوكەرەپ، قولدارىنىڭ تەرىسى تۇلەپ، مۇيىزگەك شىقسا دا، شەكارا قورـ. عانىس شەبىنە بەرىك تامىر تارتۇعا تاباندى بولدى.

تىپ وزگەرتىپ، قايتا سولمىدالىپ، ُ’قىزىل توركىندى“ بەرىك ساقتايدى

قىزىل ارمىيا شىسى قۇرىلغان كۇننەن باستاپ جاپا ـ ماشاقاتتى سەرىك ەتىپ، قاجىرلىقتى ماقتاـ. نىش ەتىپ، قاجىرلىقپەن سىستەۋ بارىسىندا قۇانىشقا كەنەلدى، **35** رەت وزگەرتىلىپ قۇرىلىپ، **10** نەشە رەت قورغانىستىق اۋىسۇ جاسادى، **۴** رەت قورعاـ. نىستىق اۋىسۇ جاساعان سايىن ُ’بىر جاپالى جەردەن ونان ارمان جاپالى تاغى ُ’بىر جەرگە باردى، مەيلى قايدا بارسا دا، وپىتسەر ـ اسكەرلەر قاشاندا كۇرەس جىگەرىن اسماقتاتتى.

40 نەشە جىلدىڭ الدىندا بۇل شى شىزىاڭنان قورغانىستىق اۋىسۇ بوينىشا شىينجياڭغا كەلىپ، دۇنيەنىڭ ەڭ بىيىك جوتاسىنان ەڭ الاسا ويىپاتقا، مۇز قۇراسنىپ، قار جامىلغان ەرەكشە سۇق جەردەن سىتعى سۇپەك قارىعان ُ’وتتى الاپقا“ كەلدى، وپىتسەر ـ اسكەرلەر قالارعا سىنىق كەرـ. پىشى جوق، تۇرارعا ُبىر اۋىز ُ’يۇي جوق، ساياـ. لارعا ُ’بىر ُ’تۇپ اعاشى جوق شارٲـ جاعايدا قۇمدى بوراندى ەلەمەي، شىجىعان كۇنگە توتەپ بەرىپ، مي قايناتقان نىستقپەن كۇرەسىپ، ُ’شول دالادا وزدەرى اسكەرلەر تۇراعىن سالىپ، تامىر تارتتى.

ُ’مىنا **2930** كۇمىس اقشانى سول جىلدارى شى پارىتكومى ۇنەمشىلدىكىپەن باسقارىپ جىيناعان بولاتىن. كەيىن اسكەرى ُ’بولم تالاي رەت قورعاـ. نىستىق اۋىسۇ جاساعاندا كۇمىس اقشادان ُ’بىر تەڭـ. گەسىن دە كەمتەپىدى...“، وسى شىنىڭ شى تارىخى ۇيىندەگى كورىمە سورەسىندە **3** ساندىق كۇمىس اقشا تۇر. ُغىلىشى تىلشىلىك سىستەۋگە بارغاندا تۇـ. سىندىرمەشى فان تىيانلىنىڭ جاڭا جاۋىنگەرلەرگە، كۇمىس اقشانىڭ استارىنداعى اڭگىمەنى ايتىپ بەرىپ جاتقاننىڭ ۇستىنەن ُ’تۇستى.

ۇعسۇعا قاراغاندا، بۇل شى ىلگەرىندى ـ كەـ. يىندى نەشە وىداعان رەت رەتەلىپ قايتا قۇرىلىپ، قاراستىلىق وزگەرتىپ، قورغانىستىق اۋىسۇ جاساـ. عاندا، اسكەرى بولپەدەگى وپىتسەر ـ اسكەرلەر وپعا كەلپەيتىن قىينىشلىققا جولقسا دا، ُ’قىزىل تورـ. كىندى“ ويداعىداي ساقتاپ كەلپتى. بۇل كۇمىس اقشالار اسكەرى بولمەكە ىلەسىپ وڭتۇستىككە دە، سولتۇستىككە دە جورىق جاماعاندا، ُبىر تەڭگەسى دە كەممەپتى نەمەسە بۇلىنبەپتى.

كاسپىتى ساقتاۋ، ُ’تىپتى دە ماڭىزدىسى، كاـ. سىپتى گۇلدەندىرۇ كەرىك. سان ۇرپاق قىزىل ارمىيا شىسى وپىتسەر ـ اسكەرلەرى قاجىرلىقپەن كۇرەس جاساۋ، ُ’ورسى اشا العا ىلگەرلەئۇ رۇحنما مۇراگەرلىك ەتىپ جانە ونى ساۋلەلەندىرىپ، قىزىل ارمىيا شىسىن كۇن سايىن گۇلدەندىردى. شى قازىنا ُ’بولمىنىڭ باستىعى لى لەي تانىستەـ. رىپ بىلاي دەدى: وسى بىرنەشە جىلدا شى ناـ. زاردى شايقاس جۇرگىزە الۇ، شايقاستا جەڭسىكە جەئۇ نىساناسنا شوغرلاندىرىپ، علمىم ـ تەحنىكا ارقىلى جاتىئەۋدى گۇلدەندىرۇگە ُمان بەرىپ، قازىنا كۇشىن شوغرلاندىرىپ، حابارلاسۇ جاتىئەۋ الاغى، زەڭبىرەكشى اسكەرلەر جالپىلىق اتۇ جاتىئەۋ الاغى سىياقتى كوپتەگەن جاتىئەۋ الاڭدارىن سالدى. شى رەڧورما جاساپ، تىپ وزگەرتكەننەن بەرى، اقشانى ناق كەرەكتى جەرگە جۇمىساپ، بىرىكپىلى شايقاس جۇرگىزۇگە دەن قويا زەرتتەۋ جۇرگـ. زىپ، يىنڧورماتىسيا جەتەكشى ەتۇ، جۇپەلىك قارسلاسۇ سىياقتى وسى زامانعى سوغىس جۇرگىزۇ ۇستانمىدارىن ورناتىپ، **2** جىل شىڭدالۇ ارقىلى جاـ. ۇنىڭىەرلىك قۇات قالىپتاستىرۇعا ورالغى بولسى كەلگەن كوپتەگەن قىين ماسەللەلەردى شەشتى.

شى سوغىسى قولباىسشىلىعى ورتالىغىندا ۇلكەنى ەكرانداغى قولباىسشلىق بەتىندە عانا قولباىسشلىق ارنايى تورىن، اسكەرى توغىسپالى تورىن، يىتەرەندـ. تى ُ’وزارا توغىستىرۇدى جۇزەگە اسىرىپ، **3** تور ۇلاىپاعان نەگىزدە تور اتتاپ جاۋىپسىز توغىستىرۇـ. دى جۇزەگە اسىرۇعا بولادى ەكەن، بۇل سوغىسقا قولباىسشلىق ەتۇ بارىسىن زور مولشەردە جاقىسارـ. تىپ، قولباىسشلىقتىڭ مەڭگەرۇ وىنمىدىلىگىن جوعاـ. رىلاتىپ، علمىم ـ تەحنىكادان جاۋىنگەرلىك قۇات اۋدى شىن مانىندە جۇزەگە اسردى.

تەڭىز دەڭگەيىنىنەن **4500** مەتىر بىيىك قارلى القاپ، بىيىك ۇستىرتتە قۇراما يىڭىنىڭ شابۇىلداۋ جاتىئەۋىنىڭ شىمىلدىعى اشىلدى.

ُ’وت كۇشى فاكىتورلارى ُ’جاۋدىڭ ُ’الدىڭعى بەكىنىستەرىنە سوققى بەرىپ، ساۋىنتى اتوپىلاۋ اۋتوـ. موپىيلدەر شوغىرى دەرەۋ جول اشىسىن!“. وسى شىنىڭ بەلگىلى تۇانى قۇراما **3** ـ يىڭىنىڭ يىنجىاغى چيان لىيىن مەن بىرنەشە يىڭ اقىلسشارى سوغىسى قولباىسشلىق جۇپەيسى ارقىلى جاياۋ اسكەر، زەڭبىـ. رەكشى اسكەر، جۇمىشىى اسكەر سىياقتى **10** نەشە اسكەر ُ’تۇرى بولمىشە اتزەتتەرىنىڭ تىغىز ساپكەـ. سىپ، ُ’جاۋعا“ دالەھ ـ ەدال سوققى بەرۇنە قولـ. باىسشلىق ەتتى.

ُ’بىر جىلدىڭ الدىندا **3** ـ ۇرپاق نەگىزگى سوغىس جابىدىقتارى تىزبەگىنىڭ جاڭاشا جابىدىقتارـ. مەن قالاي تەز جاۋىنگەرلىك قۇات قالىپتاستىرۇى وپىتسەر ـ اسكەرلەردىڭ الدىنداعى تىڭ تاقىرىپايد ـ نالغان ەدى. ماماندىق دارىندى جوق، گرۇپپاعا ُ’بولنىپ جاتىئەۋ جەنەكتىشلىگى جوق، جۇمىسى جۇرگىزۇ ىلشەمى جوق قىين جاعايدا، يىڭجاڭ چيان لىيىن وپىتسەر ـ اسكەرلەردى باستاپ تەحنىكا جاڭالاۋدى بەلسەندىلىكپەن ورىستەتىپ، گرۇپپاعا ُ’بولنىپ جاتىئەۋ ۇلگىسىنە رەڧورما جاساپ، سوغىس تاسىلىندە، جاتىئەۋ تاسىلىندە جاڭخالق اشتى...

جاتىئەۋ جوسپارىن جاساپ بولغاندا تاڭعى ساعات **2** بولدى، چيان لىيىن جونىنەن ايتقاندا، بۇل تەك جايىشلىقتاعى ُ’تۇن عانا. بىلىتىر **2** ـ ايدا مىندەتكە تاعايىندالغانان بەرى، ونىڭ قانشالاـ. عان ُ’تۇندى جۇمىسپەن وتكىزگەنى بەلگىسىز، جۇلدىز بەن ايدىڭ جارىغىندا باسقان تۇنگى جول ونىڭ ُ’اتوپىلاۋدىڭ تىيىسن وزگەرتۇننە“ كۇا بولدى.

چيان لىيىننىڭ تانىستىرۇنىشا، جاڭا جابىدقـ. پەن جاتىئەۋدى ويداعىداي يگەرۇ ُ’ۇشىن، ولار ُ’جەڭسىپەن وراۋ“ جاياۋ اسكەرلەر سوغىسى اۋتوـ. موپيىلى قىزمەت بولپەسىن قۇرىپ، اماليات بارىسىنـ. دا **4** وقۇلىق قۇراستىرىپ، كوپتەگەن ماماندىق جاتىئەۋ نازارىياسى جەتسىستىكتەرىن، تاكىيكالىق جاتىئەۋ ىلشەمى جەتسىستىكتەرىن رەتەتپ شىققان ەكەن.

ُ’ارمىيانى رەڧورما ارقىلى كۇشەيتۇ اسكەرى ُ’بولم جونىنەن تىپ وزگەرتىپ، قايتا سولمداۋ، جەكە ادام جونىنەن ُ’قايتا تۇلەۋ ُ’بولپ تابلادى، بۇكىل شىدا مەن سىياقتى جاتىئەۋ جوسپارىن بەرىلە زەرتتەپتىندەردەن تالايى بار“. چيان لىيىن ُ’بارىن بەس ساۋساعىنداي بەلدى: زەڭبىرەك تەحنىكىتەرىنىڭ **2** ـ دارەجەلى جۇنشىجاڭى ۇاڭ دۇڭلىن علمىم ـ تەحنىكادا قامال الۇعا كۇش سالىپ، كوپتەگەن جەـ. تىستىكتەرى قولدانىلىپ، جالپىلاستىرىلىپ، ُ’قىزىل ارمىيا شىسىنداعى **10** ۇلكىلى اسكەر“ بولپ باعالاـ. دى: اۋتوموبىل باسقارۇ پۇنىكتىنىڭ باستىعى جاڭ كاي جاياۋ اسكەرلەر سوغىسى اۋتوموبىلىنىڭ قۇاتىن بەـ. رىلە زەرتتەدى، ول قۇراستىرعان جاياۋ اسكەرلەر سوغىسى اۋتوموبىيلى وقۇلىعى ناقتى جاتىئەۋدا ۇنىمـ. دى جەتەكشىلىككە اينالىپ، بىلىتىر **2** ـ دارەجەلى ەڭبەك كورسەتتى؛ اىپەل اسكەر ۇي رۇن نىسانا اتۇ الاڭىندا نىساناعا الستان ەدال تىگىزىپ، شىينجياڭ اسكەرى رايونى مەن ُ’وزى تۇرغان شىدا ُ’ۇزدىك مەرگەن“ بولپ باعالاندى.

ۇستىرتتەگى جاتىئەۋدا بۇل شى جاۋىنگەرلىك قۇات قالىپتاستىرۇدى كوزدە ۇستاپ، كوپ ُ’تۇرلى شارانى قاتار قولدانىپ، ناقتى ادىسى ـ امالدار شـ. عاردى. ادامسىز شايقاس جۇرگىزۇدى زەرتتەۋ، قارۇ وىنمىدىلىگىن سىناۋ، شاعىن جۇپەيدە بىرىكەپ جاتىئەۋ، ُ’3 شايقاستى“ زەرتتەۋ سىياقتى ُ’بىر قىدىرۇ قىيمىلدار قارقاقۇرمى تاۋىنىڭ قويناۋىندا دابـ. رالى ورىستەتلىدى.

حالىقتى ُ’سۇيىپ ۇلەس قوسۇ ارقىلى بالق پەن سۇداي ەنەنە سۇيىسپەنلىكلى بىنەلەدى

كۇن شۇعان توككەن قىستىڭ ُبىر كۇنىندە شىزاڭ رىتۇ قىستاعى قىستاق كومپىتەنىنىڭ اۋلاسى دۇھانعا شومىدى. اىپىنا ُ’بىر رەت وتەتىن ارمىيا ـ خالىق بىرلەسىپ مەمەلكەت تۇين شىعارۇ سالىتى باستالار ساتتە، قىستاق تۇرغىندارى قاتتى تەبىرەـ. نىپ تۇر.

قىزىل ارمىيا شىسى ۇستىرتكە شەرۇ تارتىپ، سوندا تۇراقتاپ جاتىئەۋ جاساعاننان بەرى، وپىتسەر ـ اسكەرلەردى قىستاققا بارىپ ارالاپ ەمدەۋ جۇرگـ. زىپ، ُ’دارى اپارىپ، حال سۇراپ كومەكتەسىپ، بىرگە قۇرۇ قىيىملىن ۇيمىدامىستىرۇعا ۇنەمى ۇيمىداسـ. تىرىپ كەلەدى.

(جالعالىسى **4** ـ بەتتە)

انار بۇلت / شىينجياڭ گىازەتىنىڭ ُغىلىشىسى **حي جوڭيۇي 4** ـ ايدىڭ **6** ـ كۇنى ۇرىمجىدەن خابارلايدى. اۋتونومىيالى رايوندىق ساۋدا مەڭـ. گەرەمسىنەن ۇعسۇعا قاراغاندا، چىڭبىڭ دەمالـ. سى كەزىندە رايونىمىزداغى ُغىرى ساۋدا سارايلاـ. رى، ەرەن بازارلار، اس ـ سۇ كاسپيورنىدارى دەمالىستىق تۇتىئۇ ورايىن مىقتاپ يگەرىپ، ُ’تۇرـ. لى ساتىلەۋدى جەبەۋ قىيمىلدارىن ورىستەتتى. تۇتاس رايوننىڭ تۇرمىستىق قاجەتتى بۇيىمدار باـ. زارىنىڭ قامداۋى جەتكىلىكتى، تاۋارلاردىڭ ُ’تۇـ. رى مول، زات اينالىم ارناسى تىركىلىسىىز، بازار باعاسى ورنىقتى بولغان.

قاتىستى باقىلاۋ ـ ىلشەۋ ساندى مالمەتتەـ. رىندە كورسەتىلىۋىنشە، رايونىمىزدىڭ ساۋدا تاراۋـ. لارىنىڭ ُ’تۇيىندى تۇردە باقىلاپ ـ ىلشەگەن **100** بولشەك ساتتۇ، اس ـ سۇ كاسپيورنىدارنىڭ تاۋار ساتىلىۋ سوماسى **124** مىللىيون يۋان بولپ، **2021** ـ جىلىعى ۇقساسى مەزگىلدەگىمەن سالىستىرعاندا %**1.4** ارتقان. تۇتاس رايوندىغى تۇتىئۇ بازارىنداعى كۇرىش، ۇن، ماي، ەت، جۇمىرتقا، ُ’سۇت، كوكونىس، جەمسى ـ جىدەك، سۇ وىنمەدرەنىڭ باعاسى ورنىقتى، سانى جەتكەـ. لىكتى بولدى.

چىڭبىڭ دەمالىسىنىڭ الدىندا اۋتونومىيالى رايوندىق ساۋدا مەڭگەرەمەسى الدىن الا ورنالاسـ. تىرۇ جاساپ، جەر ـ جەردىڭ نىندەتتىن ساقتانۇ ـ تىزگىنىدەۋ مەن ەكونومىيكالىق، قوعامدىق داەۋدى ُ’بىر تۇتاس جوسپارلاپ، ساۋدا اينالىم

(باسى **1** ـ بەتتە)

داشىشيا سۇ يىگىلىگى تورابى يىنجەنەرياسى ـــ مەملەكەتتىك كەڭەس تۇرقاتىندىرعان **172** سۇ ۇنەمدەۋ، سۇمەن قامداۋداغى ُ’تۇيىندى سۇ يىگەـ. لمگى يىنجەنەريالارنىڭ ُ’غىبرى، سالىنىپ بىتكەندـ. نىنەن كەيىن سۇ قويىمانىڭ سىيمىدىلىغى ُ’بىر مىللىيارد **170** مىللىيون تەكشەمەترگە، ەلەكتىر ستانىياسى گەنەراتور اگىراكتاتارىنىڭ سىيمىدىلىعى **750** مىڭ كېلوۋاتقا جەتەدى. يىنجەنەريا **2019** ـ جىلى **11** ـ ايدا باستالىپ، **2026** ـ جىلى **10** ـ ايدا سالىنىپ بىتەدى دەپ جوسپارلانۇدا. يىنجەنەرياـ. نىڭ باستى مىندەتى ـــ تارىم وزەنىنىڭ نەگىزگى اعزالارىن ەكولوگىيالىق سۇمەن قامداۋ، قوسمىشا سۇارۇ، تاسقىننان ساقتانۇ سىياقتى جالپىلىق قۇانتـ. دىق رول اتقارادى، وىنمىەن قاتار وڭتۇسىتىك شىينجياڭداغى **4** ايماق، بولىستىڭ ەلەكتىر قۇاتىن رەتتەۋ مىنىدەتىن ارقىلاپ، جەىرگىلىكتى ورىن ەكونومىيكاسىنىڭ داەۋىن جەبەۋ جونىنەن ماڭىزـ. دى رولعا يە.

قورعان سۇ يىگىلىگى تورابى قاشقار وزەنەـ. نىڭ تارماق اعارى كۇسان وزەنىنىڭ ورتا اعارى بولەگىنە ورنالاسقان، اقتساۋ اۋدانى جەرىندە سۇارۇ، تاسقىننان ساقتانۇ، ەلەكتىر تاراتۇ سىياقتى جالپىلىق قۇتقا يە.

بۇرۇڭقاش سۇ يىگىلىگى تورابى يىنجەنەرياـ. سى دا **172** ُ’تۇيىندى سۇ يىگىلىگى يىنجەنەرياسىنىڭ ُ’غىبرى. توسپا قۇرىلىسى حوتان اۋدانىنىڭ قاستاـ. سى اۋلىلىندا قۇرىلىسى ۇرۇات سۇ يىگىلىگى تورابەـ.

(باسى **1** ـ بەتتە)

نۇرلان ابلماھجان بىلاي دەپ اتاپ كورـ. سەتتى: ماڭىزدى ۇسىنىس جوبىلاردى قۇزاپ ُ’بىتىرۇدى ورىستەتۇ ـــ ۇسىنىس جوبىلاردى ُ’بىر جاقىتى ەتۇدىڭ ساپاسىن جالىپ جاققان جوعاـ. رىلاتۇدى لىگەرلەتۇدىڭ ماڭىزدى شاراسى. وسى رەت سارالاپ شىققان ماڭىزدى ۇسىنىس جوبىلار مازمۇن جاعىنان اۋتونومىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ، اۋتونومىيالى رايوندىق خالىق ۇكىبەـ. تىنىڭ كەلەلى شەشىمدەرىن ايجىلەۋگە، قالىڭ خالىق بۇقاراسى جاپپاي نازار اۋدارىپ وتىرعان سىتەرگە ساپاتىن رەال ماسەللەلەردى اڭسى ەتۇگە كۇش سالىنعان ۇزاق بولاشاقتىق جوبا، ماكروـ. لىق شەشىمدەر جونىنەن ماڭىزدى پايدالانۇ قۇنىنا يە، ُ’بىرشاما كۇشى باعىتتاماللىق سىپاتقا، ۇتىمدەـ. لىق سىپاتقا يە. اۋتونومىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورنالاستىرۇلارى بويىنشا ماڭىزدى ۇسىنىس جوباـ. لاردى ُ’بىتىرۇدى سايىكەستىرۇدى ۇشتاستىرۇ مەن تىناققاندىرۇدى كۇشەيتىپ، ماڭىزدى ۇسىنىس جوباـ. لاردىڭ تۇيىندەر ارقىلى سالالارعا جەتەكشىلىك ەتۇ رولىن شىنايى ساۋلەلەندىرىپ، ۇسىنىس جوبىلارعا قىزمەت وتەۋ سىپاسىن قۇلىشنا جوعارىلاتىپ، ساياسى كەڭەستىڭ ۇسىنىس جوبا قىزمەتىنىڭ جوعاـ. رى ساپالى داەۋىن لىگەرلەتۇ كەرەك.

نۇرلان ابلماھجان بىلاي دەپ باسا دارىپتەـ. دى: شىينجياڭدى مادەنىيەتپەن نارلەندىرۇ ـــ جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شىينجياڭدى جونگە سالۇ جالىپ جوباسىن داپەكىنلەندىرىپ، تىياقاتازدەرىپ، جاڭا داۋىردەگى جۇڭگوشا سوتسىيالىسـ. تىك شىينجياڭ قۇرۇدىڭ قاجەتتى. وسى رەتكى

چىڭبىڭ دەمالسى كەزىندە رايونىمىزدىڭ تۇتىئۇ بازارى ورنىقتى اينالىمىدى ساقئادى

كاسپيورنىدارىنا تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزۇـ. دى، جەتەكشىلىك ەتۇدى جانە قۇزاپ تەكسەرۇـ. دى كۇشەيتىپ، زات قاينارىن ۇيمىدامىستىرۇ تەبىـ. نىن كۇشەيتىپ، ُ’وندىرۇ مەن ساتۇدى ۇشتاسـ. تىرۇدى ويداعىداي سىتەپ، تاراۋلاردىڭ بىرلەـ. سىپ ارەكەتتەنۇىن كۇشەيتىپ، زات اينالىمىنىڭ تىركىلىسىىز بولۇىن قامتاماسىز ەتىپ، ساۋدا سالاـ. سىنىڭ نىندەتتىن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى ۇدايدـ. لاندىرۇىن شىنايى يگەرىپ، تۇرمىستىق قاجەتتى بۇيىمدارمەن قامداۋ قىزمەتىن ويداعىداي سىتەۋـ. دى تالاپ ەتتى. كاسپيورنىداردىڭ بۇكىل مەملەـ. كەتتەگى كوكونىس ساتىپ الاتىن ماڭىزدى ولكە، رايون، قالالاردىڭ نىندەتتىن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ جاعايدىنىڭ وزگەرىسىنە جانە كەزەكتەگى رايونـ. مىزدىڭ تۇرمىستىق قاجەتتى بۇيىمدار بازارىنىڭ قامداۋ ـ ساتۇ جاعايدىنا علمي تۇجىرىم جاساپ، تىرەكتى قامداۋ كاسپيورنىداردىڭ قايناردى ارتتىرۇ، زات اينالىمىن تىركىلىسىىزدەندىرۇ، زات مولشەرى ارقىلى باعانى ورنىقتىرۇ رولىن تولىق ساۋلەلەندىرـ. ۇن تالاپ ەتتى.

چىڭبىڭ كەزىندە اۋتونومىيالى رايوننىڭ ساۋدا تاراۋلارى بازاردى باقىلاۋ ـ ىلشەۋ، تالداۋ جاساۋدى كۇشەيتىپ، بازارلارعا سىرتتاي تەكسەرۇ جۇرگىزىپ، علميى تۇجىرىم جاساپ، نىندەت جاعايدىنا قاراي كاسپيورنىداردىڭ زات قاينارى زاپاسىن ارتتىرۇنا جەتەكشىلىك ەتىپ، قامداۋ قابىلەتىن جوعارىلاتىپ، تۇتىئۇ بازارىنىڭ ورنىقتى اينالىمىن بار كۇشپەن قامتاماسىز ەتتى.

مەن بىرگە رەتتەلۇ ارقىلى تارىم وزەنىنىڭ تومەندـ. ىكى اعارنىداعى ەكولوگىيالىق سۇ مولشەرى نىساناـ. سىنا كەپىلدىك ەتۇ العى شارىتىندا، ەكولوگىيالىق سۇ جىبەرۇدى، سۇارۇدى، سۇ تولىقتاۋدى نەگىز ەتىپ، تاسقىننان ساقتانۇمەن